

Kokain og behandling

Thomas Clausen

Professor (Dr. med)

Leder SERAF

thomas.clausen@medisin.uio.no

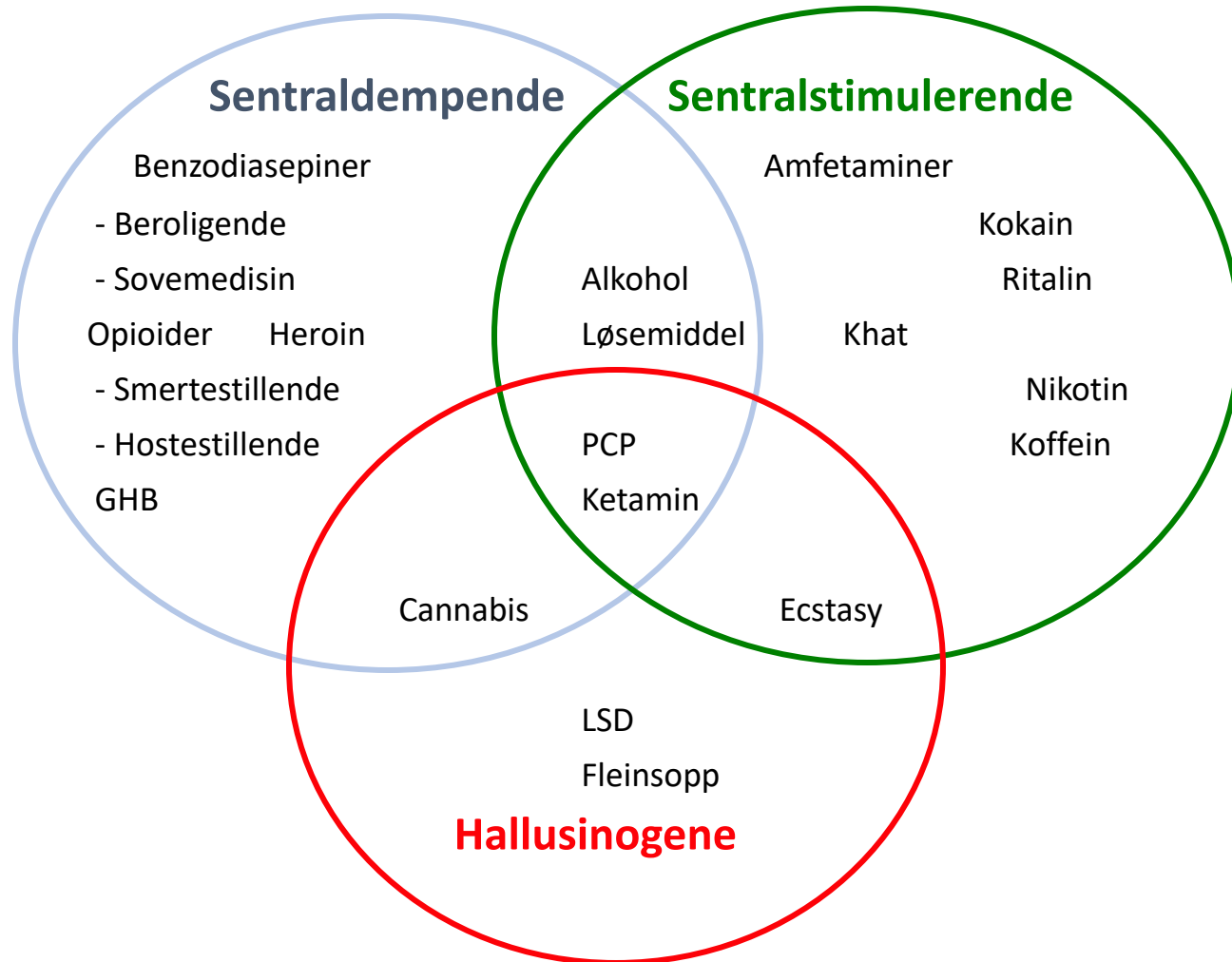
2024

Agenda

- ✓ Kort om kokainbruk i befolkningen
- ✓ Hvorfor bekymrer vi oss?
- ✓ Behandling av kokain avhengighet

Rusmiddel og hovedeffekt

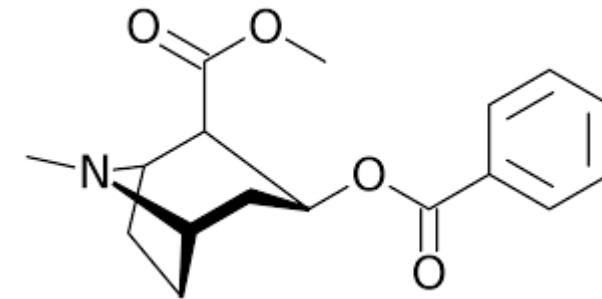

Kokain

Kokain fraktes med blodet til hjernen

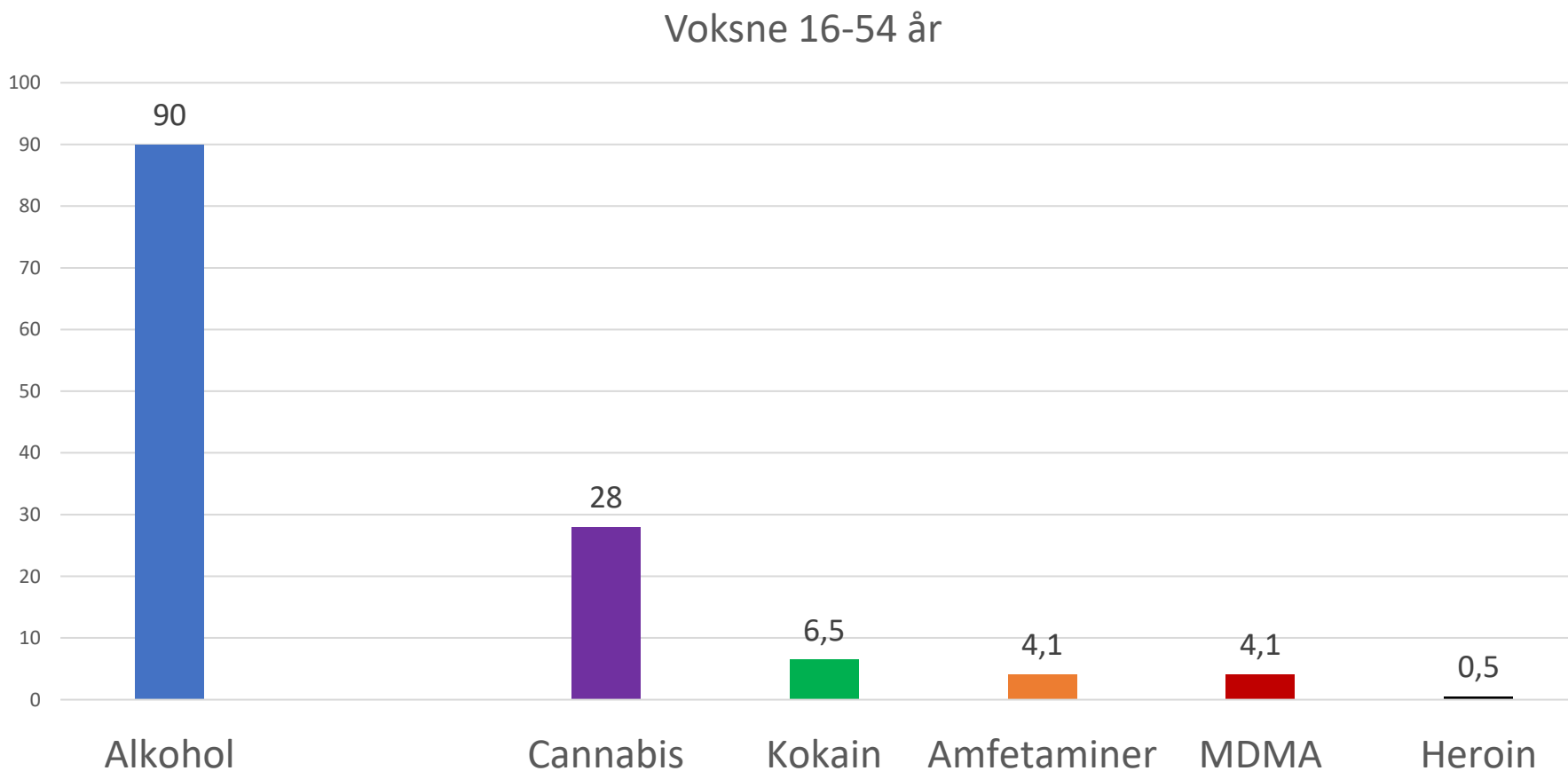
Kokainvirkning:

- ✓ **Opplevelse av belønning/ å føle seg bedre**
- ✓ **Som hovedregel nedsatt prestasjon under rusmiddelpåvirkning**

Kokain-molekyl

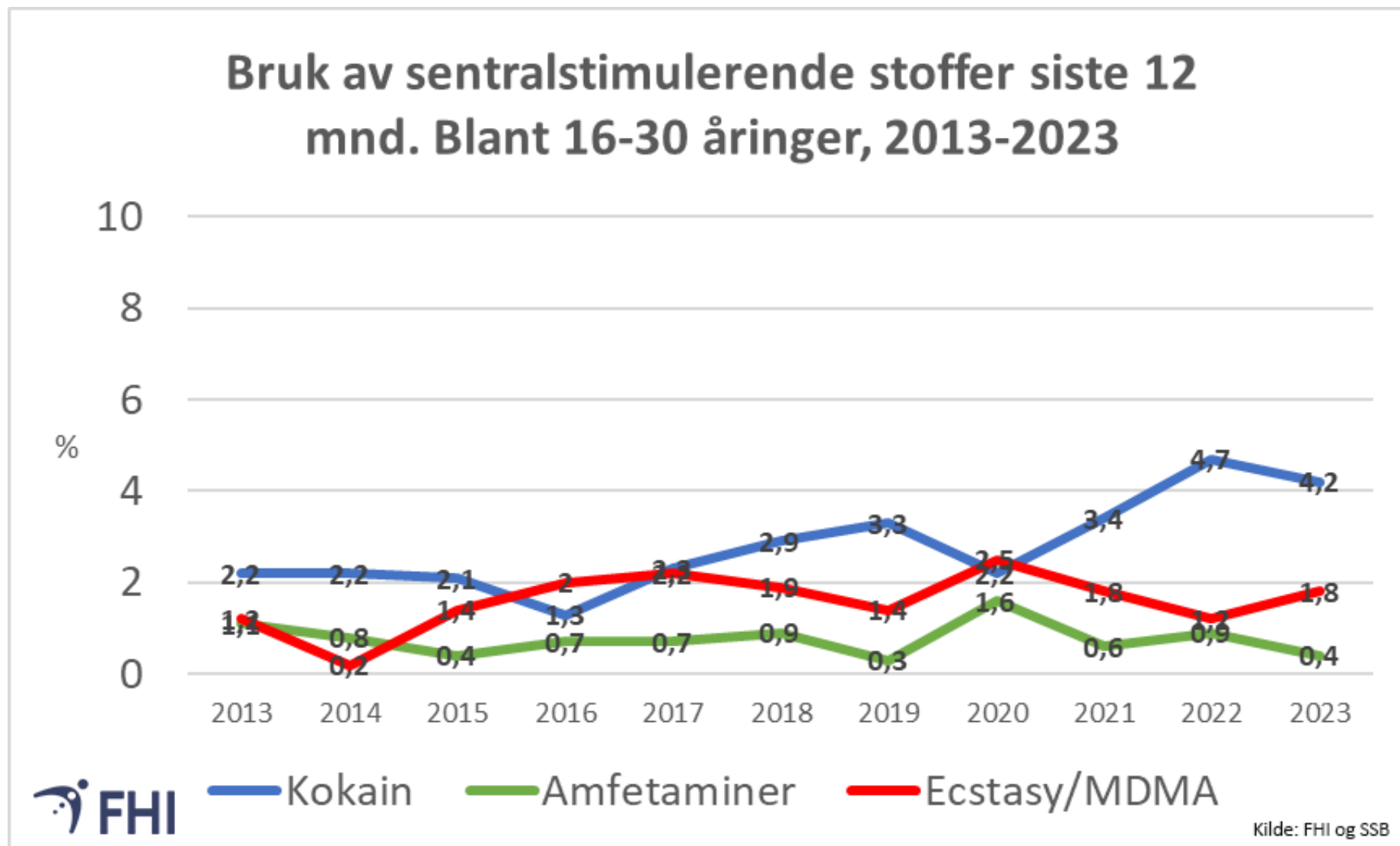
Rusmiddelbruk i befolkningen (16-64) Livstidsprevalens Norge (2023)

Siste års bruk blant voksne; Kokain: 2,2% (= ca 75.000 personer)

FHI Narkotika i Norge 2023

Norge 16-30 år, sentralstimulerende, siste år

Unge og unge voksne

4,2%

1,8%
0,4%

Rusbruk blant studenter 2022; fremtidens ansatte

✓ 41% risikofylt alkoholbruk

✓ Økning i bruk av illegale rusmiddel

30% har brukt illegale rusmiddel minst en gang

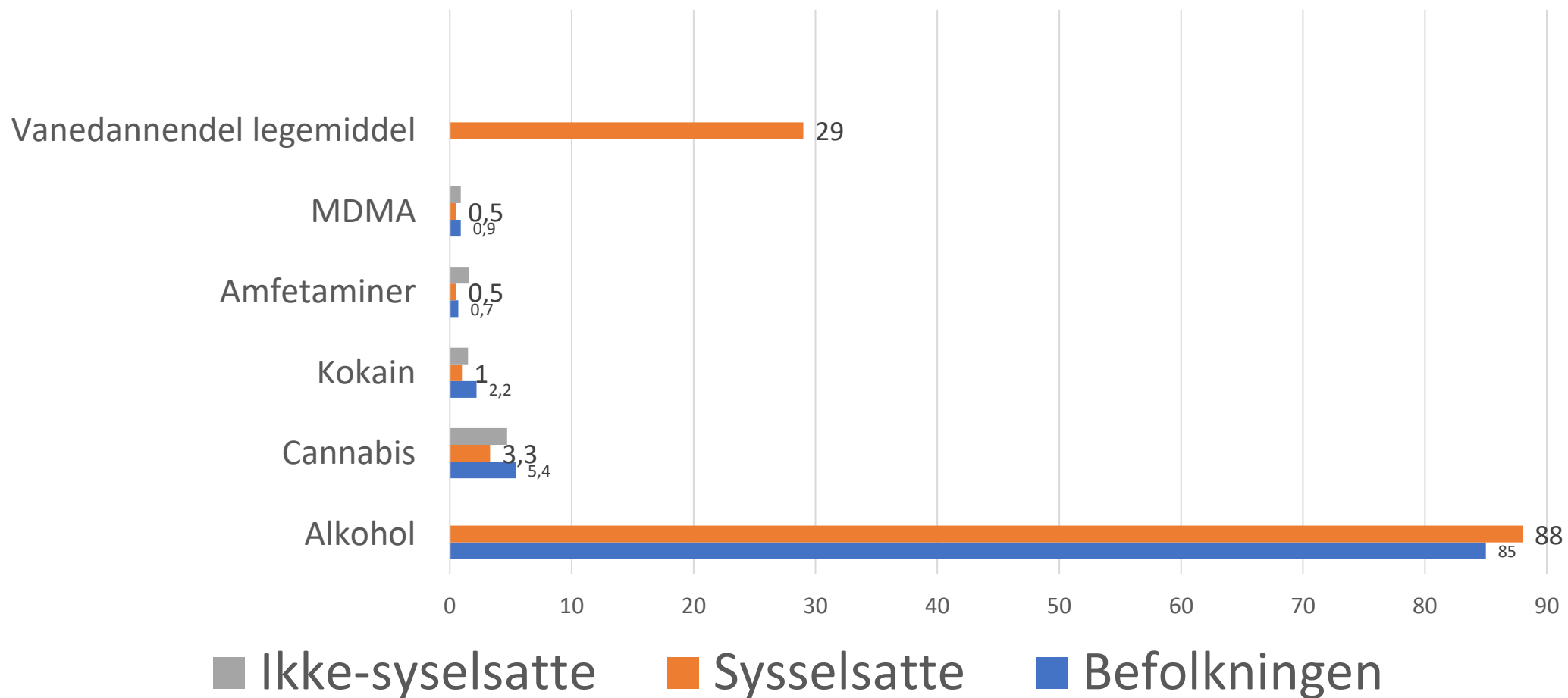
21% har brukt siste år; Cannabis mest brukt

6% har brukt kokain siste år

Økning i rusliberale holdninger

Rusmiddelbruk siste 12 måneder; Norge 2023

Diagramtittel

Hvorfor ruse seg på kokain?

- ✓ Gøy, kult og spennende
- ✓ Opplevelse av velvære/rus

- ✓ Gjøre det samme som og sammen med vennene/kollegene
- ✓ Signalisere status

- ✓ Lindre symptomer/ubehag (selvmedisinering)

- ✓ “Prestasjonsfremmende”

- **Begrunnelser/Motivasjon kan endre seg over tid**

Hvorfor bekymrer vi oss for rusmiddelbruk?

✓ Akutt rus og risiko for skade

- Utilsiktet effekt – doseringsproblemer : «brukt for mye»
- Rusmiddelforgiftning / OD
- Nedsatt funksjon: Ulykker; trafikk, fall, drukning etc
- Utsatt for vold og overgrep
- Nedsatt evne til å ivareta seg selv (inkl begå kriminalitet)

✓ Langvarig rusbruk og skadepotensial

- Rusmiddelavhengighet
 - Bruke mye tid og krefter på rusmiddelbruk eller planlegge rusbruk
- NB; Spesielt sårbart for ungdomshjerner i utvikling
- Psykisk lidelse
- Somatisk lidelse
- Falle fra sosialt/utenforskap, ikke oppnå sitt fulle potensiale
- Ledsagende kriminalitet og involvering i usunne sosiale nettverk

Hvem er de ~ 1/10 som utvikler avhengighet?

- ✓ Oftere menn
 - ✓ Rusdebut i ung alder (tenårene)
 - ✓ Lav inntekt / utdanning
 - ✓ Ugift/Singel
 - ✓ Sosialt marginaliserte
 - ✓ Mental helse utfordringer
 - ✓ Traumeutsatt/PTSD
- **Ofte flere samtidige risikofaktorer**

Kokainbruk og prestasjonsevner

Under rusmiddelpåvirkning

- Gir selvtillit og følelse av at egne evner er “bedre enn noen gang”
- Men realiteten er vanligvis at nøyaktighet og prestasjon går ned

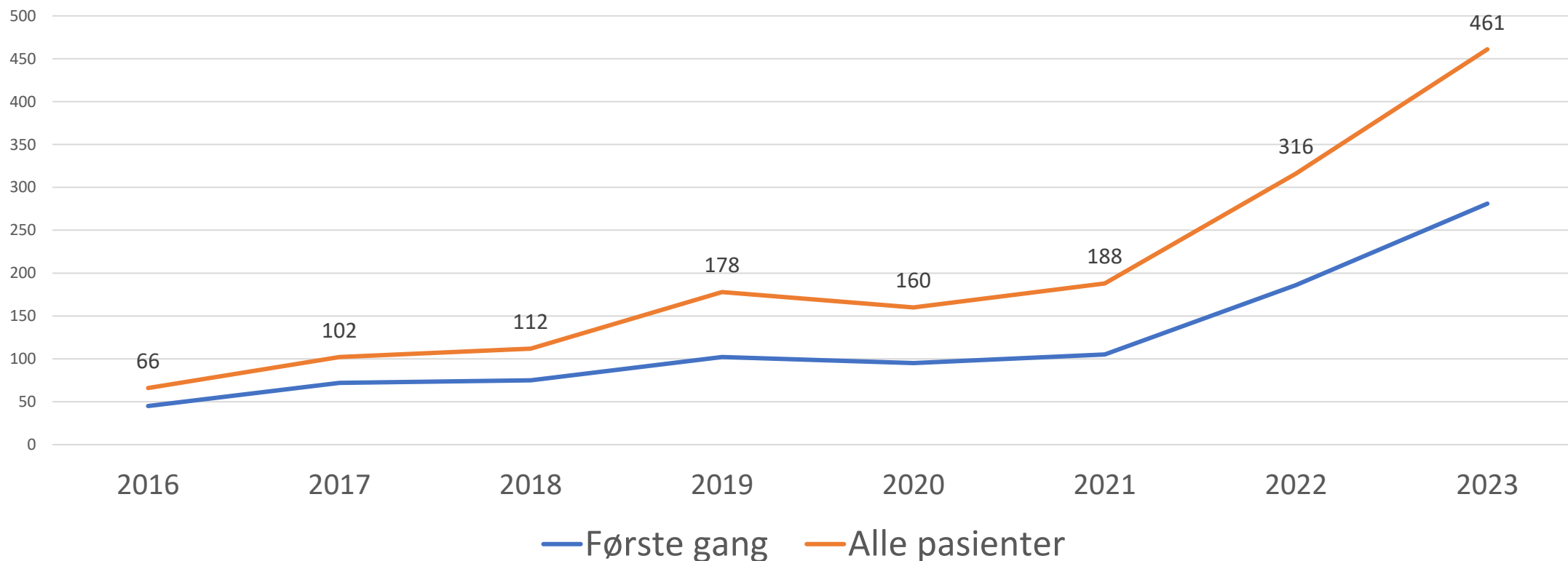
➤ Selvopptatt, selvsentrert, **ukritisk**, «høy på seg selv»

✓ Et stort rusmiddelinntak over lengre tid kan gi “hang-over”

- Hang over; delvis pga søvnunderskudd
- Følelse av angst, depresjon og at livet er «fargeløst»
- Kan gi forbigående nedsatt prestasjon og økt sykefravær (korttids)

Kokain relatert ruslidelse i spesialisthelsetjeneste

Kokain som hoveddiagnose i spesialisthelsetjenesten

Figur viser kun tall for F14, altså Kokain som hoveddiagnose

Tall fra FHI, som rapporteres EUDA

Kokainavhengighet og behandling

- ✓ Lite forskning / nokså svakt kunnskapsgrunnlag
- ✓ Antall som søker seg til behandling for kokainavhengighet er relativt lavt
 - ✓ NB Kokain-relaterte problemer kan skjule seg under andre diagnoser
- ✓ Etterspørsel etter behandling for kokainavhengighet har økt de siste årene
 - ✓ Mer enn dobling i løpet av siste 3 år
- Dialog med behandlere om deres erfaring:

Hvem søker seg til behandling i dag?

✓ I prinsippet fra alle lag i befolkningen, inkl. de som har utviklet problem etter 50 års alder

- Primært blant unge som benytter utelivet; bar og nattklubber

Vanligst blant:

✓ Unge menn (ca 25-35 år) (ca 80%)

- Men også unge kvinner

✓ Personer med samtidig annen rusproblematikk; inkl alkohol

✓ Økning blant ellers (psykisk) friske unge voksne

✓ Meldes initialt som; “akutt krise”, gjeldsproblemer, psykisk diagnose

- Kokainrelatert diagnose ofte først etter noe dialog og utredning

Behandlingens innhold

- ✓ Første trinn; avrusning; symptomlindring over noen dager (2-10 dager)
 - Avrusning påvirker ikke i seg selv langtidsprognosen
- ✓ I tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)
 - Ca 1/5 på døgnopphold (mest alvorlige) (ofte flere måneder)
 - Ca 4/5 i poliklinisk behandling (typisk 1-(2) time pr uke) i f.eks 1 år
- ✓ Ventetider: pol. klin: uker (6 uker i Oslo), kan være 6mnd på døgn
- ✓ Ikke spesifikke medikamenter, men psykoterapi/psykologiske metoder
- ✓ Kan få medikamenter for andre lidelser
 - ✓ Antabus for alkohollidelse eller psykisk lidelse (f.eks depresjon, søvnproblem)

Innhold i behandlingen

- ✓ I TSB; Grundig utredning av både rus og psykiatri
 - Ofte traume bakgrunn; inkl traume etter kokain debut
- ✓ Samtidig behandling av rus og psykiatri (spiseforstyrrelse, selvskading mm)

- ✓ Jobbe med relasjoner
- ✓ Forstå rusens funksjon
- ✓ Om å komme seg ut av miljøet
- ✓ Kutte ut alkohol (kort vei til tilbakefall i alkoholrus)
- ✓ Følelsesregulering
- ✓ Vurdere suicidalitet
- ✓ Fokus på sosiale aktiviteter og inkludering/deltagelse uten rus
- ✓ **NB** krevende å klare seg i «hjemmemiljø» etter avsluttet behandling

Oppsummering

- ✓ Unge og studenter i Norge har et høyt rusmiddelforbruk
- ✓ Ser ut til at holdninger i befolkningen er i endring i mer rusliberal retning

- ✓ Kokain mer tilgjengelig (i høy kvalitet til lav pris) i Europa og Norge og mer i bruk enn tidligere
 - Kokainbruk fører til selvopptatthet og ukritisk adferd ➡ Avhengighet

- ✓ Ved økende bruk, kan vi forvente større omfang av rusrelaterte problemer, men skadevirkning etter langtidsbruk først etter en viss tid
 - Finnes behandling som virker, men tar tid og en del har tilbakefall

Faktabasert informasjon om rusmiddelvirksomheter

LOGG INN
HELSENORGE

SØK

[Forside](#) > [Fag og forskning](#) > [Nasjonale og regionale tjenester](#) > [Nasjonal kompetansetjeneste TSB](#) >
[Fakta om rusmidler](#)

Fakta om rusmidler

Fakta om virkningsmekanismer og helseskader ved bruk av de enkelte rusmidlene.

<https://www.oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/tsb/fakta-om-rusmidler>